

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, Narodna skupština Republike Srbije nije usvajala propise od značaja za medijski sektor, odnosno sa implikacijama na njega. Vlada Republike Srbije je, međutim, predložila Narodnoj skupštini usvajanje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, a pojedine predložene izmene jesu od značaja za medijski sektor.

1. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima

Članom 75. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Republika Srbija obavezala se da obezbedi nivo zaštite intelektualne svojine koji je sličan nivou zaštite intelektualne svojine u Evropskoj uniji. Kako se navodi u obrazloženju Zakona o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima, koji je Vlada uputila Skupštini na usvajanje 11. avgusta ove godine, odgovarajući na pitanja iz upitnika Evropske unije koja su se odnosila na Poglavlje 7. „Pravo intelektualne svojine“, utvrđeno je da pojedine odredbe nekih direktiva Evropske unije koje regulišu materiju autorskog i srodnih prava, nisu dosledno unete u domaći zakon. Iz tog razloga najveći deo predloženih izmena i dopuna jeste dosledno prenošenje odredbi direktiva Evropske unije koje regulišu materiju autorskog i srodnih prava u domaći zakon. Takođe, u toku pregovora u vezi sa pristupanjem Republike Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji pokazalo se i da pojedine odredbe Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine - TRIPS, nisu dosledno prenete u Zakon, te su izmene bile nužne i u tom smislu.

Predlog predviđa izmene člana 43. Zakona o autorskom i srodnim pravima koji predviđa ograničenja autorskog prava u odnosu na izveštavanje javnosti putem štampe, radija i televizije o tekućim događajima. Novi tekst ove odredbe sada predviđa da je dozvoljeno, u okviru izveštavanja javnosti putem štampe, radija, televizije i drugih medija o tekućim događajima, u obimu koji odgovara svrsi i načinu izveštavanja o tekućem događaju, bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade:

- umnožavanje primeraka objavljenih dela koja se pojavljuju kao sastavni deo tekućeg događaja o kome se javnost izveštava;
- pripremanje i umnožavanje kratkih izvoda ili sažetaka iz novinskih i drugih sličnih članaka u pregledima štampe;
- umnožavanje javnih političkih, verskih i drugih govora održanih u državnim organima, verskim ustanovama ili prilikom državnih ili verskih svečanosti;

- slobodno korišćenje dnevnih informacija i vesti koje imaju prirodu novinskog izveštaja.

Vlada takođe predlaže i izmenu odredbe člana 49. Zakona kojim je regulisano pravo citiranja. Prvo, izmene predviđaju mogućnost da se citiraju i cela kratka autorska dela. Do sada je bila predviđena samo mogućnost citiranja delova autorskih dela, što je praktično isključivalo mogućnost da se po tom osnovu citiraju kratka autorska dela, kao npr. aforizmi. Takođe, izmenama je predviđen i jedan dodatni uslov za korišćenje prava na citiranje, a to je da se citat koristi u skladu sa dobrim običajima.

Na posletku, predlog dozvoljava slobodnu preradu objavljenog autorskog dela, ako se radi o parodiji ili karikaturi, ako to ne stvara zabunu ili ne može dovesti do stvaranja zabune u pogledu izvora dela, što će svakako unaprediti pravnu sigurnost kod objavljivanja parodija, karikatura i generalno satiričnih sadržaja u medijima.

Takođe, predloženom izmenom člana 183. Zakona, koji reguliše obaveze korisnika, pa samim tim i medija, prema kolektivnim organizacijama za zaštitu autorskog i srodnih prava, predviđen je osnov koji ovlašćuje kolektivne organizacije da prošire obim svojih zahteva za dostavljanje spiskova emitovanih muzičkih dela, fonograma i interpretacija. Naime, pozivanjem na važeću odredbu člana 183. Zakona, mediji su u sporovima, pre svega protiv kolektivne organizacije koja zastupa proizvođače fonograma (OFPS), isticali da zahtevi OFPS-a koji se odnose na dostavljanje podataka o emitovanim fonogramima u medijima prevazilaze okvir predviđen zakonom. Sada, izmenom Zakona, Vlada namerava da medijima nametne dodatnu obavezu da kolektivne organizacije obaveštavaju ne samo o okolnostima relevantnim za obračun naknade koja se prema tarifi plaća, već i za njenu dalju podelu vlasnicima prava. Ovo će u praksi medijima nametnuti dodatnu obavezu beleženja i administriranja podataka koji se odnose na emitovana muzička dela, fonograme i interpretacije.